

Г. В. ТЕРЕЛА

Галина Василівна Терела, кандидат історичних наук, доцент, доцент Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАГЛЯДУ І КОНТРОЛЮ ЗА ДОДЕРЖАННЯМ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ПРАЦЮ В РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ (1917–1920 рр.)

Реформування державних органів нагляду і контролю за дотриманням трудового законодавства в Україні, зумовлене необхідністю скорочення витрат на їх адміністрування й водночас забезпеченням ефективності та результативності їх діяльності, актуалізувало пошук оптимальної моделі, яка б, з одного боку, відповідала міжнародним та європейським стандартам, а з іншого, – враховувала національні особливості. З огляду на це звернення до історичного досвіду організаційно-правових засад утворення та діяльності контроль-наглядових органів у сфері праці набуває особливої актуальності.

Дослідженню статусу державних органів регулювання трудових відносин у період формування радянської державності приділяли увагу ряд радянських, російських та сучасних українських науковців – істориків та вчених-трудоваків. Однією із перших трактувала мету створення та значення інспекцій праці радянська вчена З. Таттенборг у лекціях, прочитаних у 1919 р. інспекторам праці, зазначаючи, що «інспекція праці означає нагляд, спостереження за тим, щоб виконувалося все, щоб дотримувалися всі заходи, які охороняють життя і здоров'я трудящих»¹. Із загальних робіт з трудового права, написаних у 20-ті роки ХХ століття, у яких з-поміж інших розглядалися й питання створення державних органів регулювання трудових відносин, слід відзначити роботи К. М. Варшавського, В. М. Догадова, В. Ф. Сафонова, П. Д. Камінської та інших. Правове регулювання інспекцій праці описували у 20-ті роки і дослідники охорони праці, зокрема, С. І. Каплун, Б. Л. Маркус, Д. М. Резнікович. У подальшому історико-правові аспекти діяльності радянських інспекцій праці характеризували такі радянські вчені, як: К. П. Горшенін, І. Я. Кісельов, В. І. Семенов, І. Р. Сафронова. Історія радянського трудового права стала об'єктом наукових розвідок російських науковців А. М. Лушникова, М. В. Лушнікової, В. А. Шавіна та інших. Історико-правові аспекти діяльності державних органів із регулювання трудових відносин аналізувались українським дослідником О. М. Олійником. Однак утворення органів нагляду за додержанням законодавства про працю в радянській Україні у 1917–1920 рр. не було предметом спеціального дослідження, що і обумовлює мету статті.

Радянська влада позиціонувала себе в якості диктатури пролетаріату, що зумовлювало яскраво виражений проробітничий характер її заходів та супроводжувалося, з одного боку, прийняттям за досить короткий проміжок часу значної кількості нормативно-правових актів з метою усебічного врегулювання питань застосування праці, а з іншого боку, – утворенням сітки органів державної влади задля ефективного втілення нормативних приписів у практику застосування трудових відносин. Такими органами стали спочатку Народний секретаріат, а в подальшому – Народний комісаріат праці та його місцеві відділи. Так, одним із 12-ти секретарств першого радянського уряду України – Народного секретаріату, утвореного в Харкові 30 (17) грудня 1917 р. як альтернатива Генеральному секретаріатові Української Центральної Ради², було Секретарство праці, очолюване М. Скрипником, який одночасно був і першим головою Народного секретаріату (з березня 1918 р.). Не будучи спроможним одразу створити власний апарат в умовах громадянської війни, Народний Секретаріат використовував апарат місцевих Рад, здійснюючи керівництво як через них, так і шляхом призначення на місця спеціальних комісарів, у тому числі й комісарів праці.

Проте процес становлення системи рад в Україні з лютого 1918 р. було призупинено через відомі події. Внаслідок укладення 9 лютого 1918 р. Брестського мирного договору УНР з державами Четверного союзу Україна формально набувала статусу незалежної нейтральної держави. Радянська Росія змушена була відвести свої війська за так звану «нейтральну зону». Перша спроба встановлення радянської влади в Україні закінчилася поразкою³.

Другий радянський період в Україні започаткувала капітуляція Німеччини у Першій світовій війні (11 листопада 1918 р.) та анулювання Росією Брестського мирного договору. 28 листопада 1918 р. у Курську (Росія) створюється Тимчасовий робітничо-селянський уряд України (далі – ТРСУ) як найвищий законодавчий, виконавчий і розпорядчий орган радянської влади в Україні (до березня 1919 р.). Під приводом надання допомоги ТРСУ більшовицька Росія розгорнула масштабний наступ на Україну. У результаті на місцях ліквідувалась влада Директорії і встановлювалися радянські органи управління.

Відповідно до Тимчасового положення ТРСУ «Про організацію робітничо-селянської влади на місцях» організувалися пересувні військово-революційні комітети та комітети бідноти, які створювалися, зокрема,

на повітовому та губернському рівнях під загальним керівництвом відділу внутрішніх справ ТРСУ України⁴. Окрім основних відділів ревкомів (військового, по боротьбі з контрреволюцією, народної міліції, продовольства і постачання, організації господарства), могли створюватися й інші на розсуд самих ревкомів, зокрема, й відділи праці.

Статус тимчасового для уряду України було скасовано на 3-му Всеукраїнському з'їзді рад (06-10.03.1919 р.) та обрано новий склад РНК УСРР, у якому посаду народного комісара праці обійняв Б. Й. Магидов. Місцевими органами влади згідно Конституції УСРР, прийнятої 10.03.1919 р. III Всеукраїнським з'їздом Рад і остаточно затвердженої на засіданні ВУЦВК 14.03.1919 р., були міські й сільські ради робітничих, селянських і червоно-армійських депутатів та обрані ними виконавчі комітети, а також губернські, повітові й волосні з'їзди рад та обрані ними виконкоми⁵. Упродовж квітня-травня 1919 р. тривало формування місцевих органів рад та їх виконкомів, включаючи відділи праці.

Безпосередньо функція нагляду за дотриманням законодавства про працю покладалася на інспекції праці, які перебували у віданні місцевих відділів праці. Їх правовий статус визначався спочатку законодавчими актами РСФФР. I Всеукраїнський з'їзд Рад (11–12 грудня 1917 р.), визнавши Українську Республіку федеративною частиною Росії, поширив на Україну всі декрети та розпорядження уряду РСФФР⁶.

18 травня 1918 р. був прийнятий Декрет РНК РСФФР «Про заснування робітничої інспекції»⁷. Деталізував повноваження інспекторів «Наказ Інспекції праці», затверджений Постановою НКП РСФФР від 31 липня 1918 року⁸. Пізніше статус інспекції був закріплений на рівні першого Кодексу законів про працю РСФФР (далі – КЗпП РСФФР) від 10 грудня 1918 р., розділ IX «Про охорону праці» якого був присвячений функціям і правам інспекції праці⁹. Відповідно до КЗпП РСФФР, який поширював дію і на територію радянської України, інспекція праці знаходилася у віданні НКП і його місцевих органів (відділів праці) і складалася із інспекторів (та інспектрис), обраних радами профспілок, а за відсутності таких органів – конференцією представників профспілкових організацій.

Після прийняття у березні 1919 р. Конституції УСРР, яка надала Раднаркому право приймати до розгляду будь-які питання і справи, що належали до сфери законодавства та загального управління, на основі та за аналогією із законодавчими актами РСФФР, урядом УСРР більш активно почали прийматися і власні законоположення. 10 березня 1919 р. був прийнятий Декрет РНК УСРР «Про заснування Робітничої інспекції праці», за змістовну основу якого був взятий російський декрет¹⁰. Як повідомлялося у доповідній записці НКП, датованій березнем 1919 р., «...інститут робітничої інспекції пропонується заснувати при НКП у Відділі охорони праці через місцеві відділи праці...»¹¹. До доповідної записки докладався приблизний кошторис на утримання штату інспекторів праці. Виходячи з того, що в Радянській Росії на 19 губерній визначалося 650 посад робітничих інспекторів, НКП УСРР пропонував на території 9-ти українських губерній створити 300 районів. Визнаючи, що необхідний штат до наступного 1920 р. не буде можливості набрати через відсутність відповідних кандидатур, уряд пропонував початковий штат інспекторів чисельністю 150 осіб¹².

У червні 1919 р. НКП УСРР була розроблена Інструкція для розподілу губерній на дільниці і для виборів робітничих інспекторів. 16 червня 1919 р. на виконання даної Інструкції місцевим підвідділам охорони праці, робітничим інспекторам та інспектрисам був розісланий об'їзник № 4. Констатуючи, що робітничі інспектори обрані лише у губернських містах – «...і то, не повний штат...», та у невеликій кількості повітів, ставилося завдання докласти всіляких зусиль для поширення сфери діяльності інспекції на всю територію України. При цьому для визначення кількості дільниць пропонувалося керуватися такими міркуваннями: на кожного інспектора мало припадати близько 8–15 тисяч працівників залежно від наявності промислових підприємств, шляхів сполучення тощо. При цьому великі підприємства (5–10 тисяч робітників) могли виділятися в окремі дільниці та мати відповідно «особливого інспектора»¹³.

Окрім загальної інспекції, яка будувалася за територіальним принципом, окремим Положенням НКП УСРР 1919 р. в крупних губернських містах, визначених за погодженням НКП і українського центру відповідної профспілки при губернському відділі праці, запроваджувалася спеціалізована, так звана «позадільнична інспекція» для охорони праці робітників транспортної, будівельної, земельної галузей, торгівельних, конторських, поштово-телеграфних службовців, домашньої прислуги, кустарів, ремісників і працюючих удома¹⁴.

Фабрична та гірнична інспекції, які діяли на підставі Статуту про промислову працю 1913 р., з прийняттям Декрету «Про заснування Робітничої інспекції праці» ліквідувалися. Особи, які входили до їх складу, тимчасово мали виконувати функції технічних інспекторів. Правові основи діяльності останніх заклала постанова НКП «Про обов'язки окружних інженерів з технічного нагляду за гірничими та гірничо-заводськими підприємствами» від 17 квітня 1919 року. Зважаючи на необхідність забезпечення безпеки проведення гірничих робіт та з урахуванням того, що в Україні зберігалось чимало ненаціоналізованих підприємств, зокрема невеликих вугільних шахт, відділ охорони праці НКП наказував усім окружним інспекторам, які діяли на підставі Статуту про промислову працю 1913 р., залишатися на своїх місцях і виконувати обов'язки технічного нагляду відповідно до діючих законів та інструкцій, якщо останні «не відмінні або не змінені спеціальними постановами Радянської влади...»¹⁵. Окружні інспектори переходили у підпорядкування технічної секції відділу охорони праці НКП та мали провадити свою діяльність у взаємодії з місцевими відділами праці рад робітничих і селянських депутатів, заводськими комітетами, профспілками та інспекторами праці.

Останньою у низці інспекцій праці була створена санітарна інспекція «...з метою охорони праці з санітарного боку»¹⁶. Вона була запроваджена постановою Уповноваженого РСФФР НКП при РНК УСРР та

Народного комісаріату здоров'я від 20 червня 1920 р. Організаційно-правові засади її функціонування визначало Положення про санітарну інспекцію праці, прийняте НКП РСФФР 28 березня 1919 р. Санітарна інспекція перебувала у віданні НКП і його місцевих органів. Санітарні інспектори так само, як і робітничі (правові), вибиралися місцевими радами профспілок і затверджувалися НКП. Передбачалося, що на території УСРР буде діяти 100 санітарних інспекторів з розрахунку, що один санітарний інспектор буде обслуговувати 2–3 дільниці робітничих (правових) інспекторів¹⁷.

Варто зазначити, що автори проекту закону про інспекцію праці Директорії УНР критикували поділ радянської інспекції на правову, технічну та санітарну, слушно зазначаючи, що «така система інспекційного догляду занадто складна. Самі більшовики не могли перенести її без значних змін. Крім цього вона вимагає досить значної кількості фахівців: економістів, техніків, лікарів, канцеляристів і т. ін., знайти яких не уявляється можливим»¹⁸. Фактичні дані доповідної записки інструктора відділу охорони праці Уповноваженого Наркомпрацозабезу РСФФР при РНК УСРР за результатами поїздки до Полтавської губернії, міст Кременчука та Катеринослава у червні 1920 р. тільки підтверджували такі слова. Інструктор повідомляв, що санітарна інспектриса, займаючи водночас посаду завідувача Полтавського підвідділу охорони праці, не може належним чином виконувати роботу. Інструктор вів з цього приводу переговори з міським відділом охорони здоров'я та просив виділити декілька лікарів для обслуговування інспекції, проте отримав відмову навіть у сумісниках у зв'язку з браком відповідних спеціалістів через епідемії та мобілізацію до Червоної армії. Теж саме стосувалося і технічного інспектора, який одночасно займав посаду у раднаргоспі. Перемовини інструктора відносно передачі інспектора виключно у розпорядження підвідділу «... не увінчалися успіхом»¹⁹.

Наприкінці літа 1919 р. у зв'язку з численними селянськими повстаннями, наступом армії УНР (з Правобережжя) та збройних сил А. Денікіна (з півдня), радянське будівництво було знову призупинено. З метою пристосування центральних органів радянської влади УСРР (Президії ВУЦВК та РНК) до військових обставин 11 грудня 1919 р. був утворений тимчасовий орган – Всеукраїнський революційний комітет (далі – Всеукрревком) на чолі з І. Г. Петровським²⁰. Успішний наступ російських радянських військ взимку 1919–1920 рр. уможливив чергову, третю (вдалу) спробу встановлення в Україні радянської влади.

Відповідно до приписів Декрету ВЦВК від 1 червня 1919 р. про воєнно-політичний союз радянських республік 27 січня 1920 р. Всеукрревком поширив на територію України чинність декретів РРФСР, що стосувалися галузей, керівництво якими зосереджувалося в об'єднаних наркоматах. До останніх належав і Народний комісаріат праці та соціального забезпечення РСФФР (далі – Наркомпрацозабез РСФФР). Натомість усі декрети та постанови УСРР, що стосувалися діяльності органів влади скасовувалися. Водночас комісіям Всеукрревкому доручалося терміново переглянути декрети за «повідомчим підходом» і подати на затвердження Всеукрревкому ті з них, які потребували змін залежно від «українських обставин»²¹.

При Всеукрревкомі була запроваджена посада Уповноваженого Наркомпрацозабезу РСФФР, яку обіймав А. Подерін. Уповноважений мав свою центральну установу – Управління Уповноваженого НКП РСФФР при РНК УСРР. До функцій Управління Уповноваженого належали нормування заробітної плати, обліку і розподілу робочої сили, охорони праці, матеріального забезпечення безробітних²². Тим самим російський більшовицький уряд створював правову основу для централізованого процесу управління та контролю процесами зайнятості населення.

На місцях створювалися об'єднані відділи праці та соціального забезпечення, які поділялися на три категорії: губернські (перша категорія), повітові (друга категорія) та місцевостей, що налічували не менше 10 тисяч мешканців і мали ревкоми) (третья категорія). Загальне керівництво відділами покладалося на колегію, яка формувалася місцевими об'єднаннями профспілок і затверджувалася ревкомами у складі трьох осіб²³.

На практиці створення місцевих органів праці в той час просувалося занадто повільно, про що, зокрема, свідчить доповідь інструктора відділу охорони праці Уповноваженого Наркомпрацозабезу при РНК УСРР І. Полтавченко, датована червнем 1920 року. Інструктор констатував, що при його приїзді до Катеринослава «... охорона праці була в плачевному стані. Був відсутній ... підвідділ, колегія не існувало, профрада учасні в роботі не приймала, постійного завідувача підвідділ не мав...»²⁴. Як зазначав І. Полтавченко, три інспектори праці були висунуті не конференцією робітників чи профрадою, як це передбачено Декретом, а були «... делеговані партією, працювали не за визначеним планом, а обстеження проводились спорадично за викликом, за вказівкою»²⁵.

У зведених даних щодо діяльності підвідділів охорони праці в Харківській, Одеській, Донецькій, Катеринославській, Миколаївській та Полтавській губерніях (станом на червень 1920 р.) зазначалося, що підвідділи охорони праці не отримували вчасно інструкцій у зв'язку з неналагодженістю роботи транспорту і зв'язку, а тому змогли приступити «... до більш-менш практичної роботи лише з лютого, а деякі з березня місяця, лише після відвідання їх інструкторами»²⁶. Ще повільніше відбувалося створення місцевих органів праці на рівні повітів. Так, незважаючи на те, що Прилуцький повітовий відділ праці був організований у середині лютого 1920 р., станом на 1 червня 1920 р. так і не було створено підвідділу охорони праці через відсутність лікаря та техника²⁷.

Підвідділи відділів праці на місцях створювалися теж по-різному. У першу чергу організовувались підвідділи обліку й розподілу робочої сили, враховуючи першочерговість завдання забезпечення діяльності підприємств в умовах загальної трудової повинності. Так, якщо підвідділ обліку робочої сили Миргородського повітового відділу праці розпочав діяльність з 15 січня 1920 р., то підвідділ охорони праці – лише з березня

цього ж року²⁸. За повідомленнями з місць, організаційна робота підвідділів охорони праці полягала на той час у налагодженні діяльності органів нагляду шляхом структурування останніх на підсекції – робітничу, технічну і санітарну інспекції²⁹. Так, Полтавський підвідділ охорони праці станом на червень 1920 р. мав секцію нагляду, яку складали два інспектора праці, два санітарних та два технічних інспектори³⁰.

Останнє засідання Всеукраїнському відбулося 19 листопада 1920 р. Того ж дня Президія ВУЦВК ухвалила постанову про поновлення діяльності Раднаркому України. Посада Уповноваженого Наркомпрацозабезу РСФРР при Всеукраїнському змінювалася посадою Уповноваженого НКП РСФРР при РНК УСРР. При останньому, як і раніше, діяло Управління, повноваження якого визначало Положення про управління Уповноваженого НКП РСФРР при Раднаркомі УСРР³¹. Згідно Положення Уповноважений був підзвітний і підпорядковувався як НКП РСФРР, так і РНК й ЦВК УСРР, та входив до РНК УСРР на правах народного комісара³². Робота Уповноваженого НКП на місцях проводилася відділами праці при виконкомах місцевих рад, які утворилися в результаті поділу колишніх об'єднаних відділів працозабезу. Відділи праці стали поділятися на чотири категорії: 1) губернські; 2) повітові; 3) місцевостей на зразок містечок, великих слобод, що мали промислове і адміністративне значення, за умови наявності виконкому; 4) волосні. Очолювали їх завідуючі, яких висували профспілки та затверджували виконкоми. Після поділу відділу праці і соціального забезпечення до відділу праці перейшов підвідділ охорони праці. За повідомленням з місць, цей процес відбувався «... в хаотичному і неорганізованому вигляді, довелося знову налагоджувати канцелярію і попутно визначать коло обов'язків інспекторів...»³³.

Таким чином, у роки утвердження радянської державності в Україні упродовж 1917–1920 рр. були утворені органи нагляду за додержанням законодавства про працю. Ними стали Народний комісаріат праці та його місцеві відділи при виконавчих комітетах міських і сільських рад робітничих, селянських і червоноармійських депутатів, які структурно включали підвідділи охорони праці, у віданні яких знаходилися інспекції праці. Інспекції поділялися на робітничі (правові), позадільничні, технічні та санітарні. Паралельно відділи праці утворювалися і при ревкомах – тимчасових надзвичайних органах радянської влади.

¹ Теттенборн З. Р. Советское законодательство о труде : лекции, прочитанные на курсах для инспекторов труда. – М. : Гос. изд-во, 1920. – С. 96.

² Лундин О. І. Народний секретаріат [Електронний ресурс] // Енциклопедія історії України : Т. 7 : Мі-О / Редкол. : В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. – К. : В-во «Наукова думка», 2010. – 728 с. – Режим доступу : http://www.history.org.ua/?termin=Narodnyj_sekretariat

³ Терлюк І. Я. Історія держави і права України: навч. посіб. [Електронний ресурс] / І. Я. Терлюк ; Львів. держ. ун-т внутр. справ. – К. : Атіка, 2011. – 944 с. – Режим доступу : <http://westudents.com.ua/knigi/418-storya-derjavi-prava-ukrani-terlyuk-ya.html>

⁴ Временное положение об организации рабоче-крестьянской власти на местах // Собрание Узаконений и Распоряжений Рабоче-Крестьянского Правительства Украины. – 1919. – № 1. – С. 6.

⁵ Конституция Украинской Социалистической Советской Республики 1919 г. // Собрание Узаконений и Распоряжений Рабоче-Крестьянского Правительства Украины. – 1919. – № 19. – Ст. 204.

⁶ Резолюція I Всеукраїнського з'їзду Рад 11–12 грудня 1917 р. «Про організацію влади на Україні» // Хронологічне зібрання законів, указів Президії Верховної Ради, постанов і розпоряджень Уряду Української РСР. – Т. 1, 1917–1941 рр. – К. : Державне видавництво політичної літератури УРСР, 1963. – С. 14.

⁷ Об учреждении Рабочей инспекции труда // Собрание Узаконений и Распоряжений Рабоче-Крестьянского Правительства Украины. – 1919. – № 27. – Ст. 286.

⁸ Постановление Народного комиссариата труда РСФСР «О Наказе Инспекции труда» // Собрание Узаконений РСФСР. – 1918. – № 56. – Ст. 620.

⁹ Кодекс законов о труде РСФСР 1918 года // Собрание Узаконений и Распоряжений Рабочего и Крестьянского Правительства РСФСР. – 1918. – № 87–88. – Ст. 905.

¹⁰ Об учреждении Рабочей инспекции труда // Собрание Узаконений и Распоряжений Рабоче-Крестьянского Правительства Украины. – 1919. – № 27. – Ст. 286.

¹¹ Центральний державний архів вищих органів влади та управління України (далі – ЦДАВО України). – Ф. 2623, оп. 1, спр. 216, арк. 1.

¹² Там само. – Арк. 3.

¹³ Там само. – Спр. 213, арк. 16.

¹⁴ Там само. – Арк. 18.

¹⁵ Постановление НКТ «Об обязанностях окружных инженеров по техническому надзору за горными и горно-заводскими предприятиями» // Собрание Узаконений и Распоряжений Рабоче-Крестьянского Правительства Украины. – 1919. – № 37. – Ст. 447.

¹⁶ Постанова Уповноваженого НКП і Народного комісаріату здоров'я «Про санітарну інспекцію праці» // Збір законів і розпоряджень Робітничо-Селянського Уряду України і Уповноважених Р.С.Ф.Р.Р. – 1920. – 1–25 червня. – Ч. 16. – Ст. 313.

¹⁷ ЦДАВО України – Ф. 2623, оп. 1, спр. 217, арк. 19.

¹⁸ Там само. – Ф. 1065, оп. 4, спр. 22, арк. 29.

¹⁹ Там само. – Ф. 2623, оп. 1, спр. 335, арк. 9.

²⁰ Про утворення Всеукраїнського Революційного Комітету // Збірник Узаконень та Розпоряджень Всеукраїнського Революційного Комітету. – 1920. – Ч. 1. – Ст. 1.

²¹ Про об'єднання діяльності УСРР та РСФРР // Збірник Узаконень та Розпоряджень Всеукраїнського Революційного Комітету – 1921. – Ч. 1. – № 1. – Ст. 7.

²² Постанова РНК «Про розподіл функцій Управління Уповноваженого Наркомтрудозабезу РСФРР // Збір законів і розпоряджень Робітничо-Селянського Уряду України і Уповноважених Р.С.Ф.Р.Р. – 1920. – Ч. 16. – Ст. 314.

²³ Про об'єднані відділи праці й соціального забезпечення // Збірник Указонень та Розпоряджень Всеукраїнського Революційного Комітету. – 1920. – Ч. 3. – Ст. 33.

²⁴ ЦДАВО України – Ф. 2623, оп. 1, спр. 335, арк. 1.

²⁵ Там само.

²⁶ Там само. – Арк. 31.

²⁷ Державний архів Полтавської області (далі – ДАПО). – Ф. 3872, оп. 1, спр. 210, арк. 23.

²⁸ Там само. – Ф. Р-3872, оп. 1, спр. 446, арк. 42.

²⁹ ЦДАВО України – Ф. 2623, оп. 1, спр. 335, арк. 31.

³⁰ Там само. – Арк. 9.

³¹ Там само. – Спр. 430, арк. 50.

³² Постанова РНК УСРР «Про Уповноважених РСФРР при Раднаркомі УСРР» // Збір законів і розпоряджень Робітничо-селянського уряду України. – 1921. – Ч. 1. – Ст. 25.

³³ ДАПО. – Ф. 3872, оп. 1, спр. 432, арк. 58.

Резюме

Терела Г. В. Організаційно-правове забезпечення нагляду і контролю за додержанням законодавства про працю в радянській Україні (1917–1920 рр.).

У статті досліджуються правове регулювання та організація діяльності державних органів нагляду і контролю за додержанням законодавства про працю в період поширення радянської державності в Україну упродовж 1917–1920 років. Аналізуються особливості організаційно-правового забезпечення нагляду і контролю протягом трьох періодів установа радянського (більшовицького) режиму. Визначаються організаційно-правові засади функціонування контрольно-наглядових органів у сфері застосування праці, до яких належали Народний комісаріат праці, відділи праці при виконкомах місцевих рад, підвідділи охорони праці, робітничі, позадільничі, технічні і санітарні інспекції праці, а також відділи праці при ревкомах.

Ключові слова: нагляд і контроль за додержанням законодавства про працю, Народний комісаріат праці, робітничі інспекції праці, технічна інспекція праці, санітарна інспекція праці.

Резюме

Терела Г. В. Организационно-правовое обеспечение надзора и контроля за соблюдением законодательства о труде в советской Украине (1917–1920 гг.).

В статье исследуются правовое регулирование и организация деятельности государственных органов надзора и контроля за соблюдением законодательства о труде в период распространения советской государственности в Украине на протяжении 1917–1920 годов. Анализируются особенности организационно-правового обеспечения надзора и контроля в течение трех периодов установления советского (большевистского) режима. Определяются организационно-правовые основы функционирования контрольно-надзорных органов в сфере применения труда, к которым принадлежали Народный комиссариат труда, отделы труда при исполкомах местных советов, подотделы охраны труда, рабочая, внеучастковая, техническая и санитарная инспекции труда, а также отделы труда при ревкомах.

Ключевые слова: надзор и контроль за соблюдением законодательства о труде, Народный комиссариат труда, рабочая инспекция труда, техническая инспекция труда, санитарная инспекция труда.

Summary

Terela H. Organizational and Legal Maintenance of Supervision and Control over Labor Legislation Observance in Soviet Ukraine (1917–1920).

The article deals with the legal regulation and organization of the activity of state bodies of supervision and control over the observance of labor legislation during the period of the spread of Soviet statehood in Ukraine during 1917–1920 years. The peculiarities of organizational and legal maintenance of supervision and control during the three periods of establishment of the Soviet (Bolshevik) regime were analyzed. The organizational and legal principles of the functioning of the control and supervisory bodies in the sphere of labor application are determined, to which the People's Commissariat of Labor, departments of labor at executive committees of local councils, subdivisions of labor protection, labor, begging, technical and sanitary inspectorates of labor, as well as departments of labor at revkoms, belonged.

Key words: supervision and control over labor legislation observance, the People's Commissariat of Labor, Workers Inspection of Labor, Technical Inspection of Labor, Sanitary Inspection of Labor.